

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติจังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติเมืองร้อยเอ็ดโดยสังเขปนี้ค้นคว้าจากตำนานอุรังคธาตุ ซึ่งเป็นหนังสือในลานจารึกด้วยตัวอักษรไทยน้อยจากหอไตร วัดหลวง เมืองหลวงพระบางมีข้อความพิสดาร 13 ผูกใบลาน ซึ่งเจ้าคุณพระพนมเจดียนุรักษ์ อดีตเจ้าคณะจังหวัดนครพนม (ฝ่ายธรรมยุต) ได้แปลเป็นหนังสือไทย เมื่อ พ.ศ. 2479 มีข้อความเกี่ยวกับเมืองร้อยเอ็ด โดยสังเขปดังนี้

ประวัติเมืองร้อยเอ็ด แบ่งออกได้เป็น 3 สมัย

1. สมัยพุทธกาล
2. สมัยผาแดง
3. สมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์

เมืองร้อยเอ็ด สมัยพุทธกาล ปรากฏตามตำนานอุรังคธาตุ ว่าปางเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ได้แปดปีปลายแปดเดือนนั้น พระกัศสปะอัครสาวกพระอรหันต์เจ้า ผู้ใกล้ชิดพระพุทธองค์ได้อัญเชิญอุรังคธาตุของพระพุทธเจ้าดำเนินไปยังเบ็ญจบุรพาแห่งชมพูทวีป จากกุนินารายณ์ - ปาวาย เพื่อไปประดิษฐาน ณ ดอยกัปปนคีรี (ภูกำพร้าว) ตามที่พระพุทธองค์ได้ทรงดำรัสไว้เป็นปัจฉิมพจน์ ณ เบ็ญจบุรพาแห่งชมพูทวีปนั้น อดีตกาลนานมาแล้ว มีเอกรมทานครอยู่ 4 นคร คือ

1. เมืองสกลนคร (จังหวัดสกลนคร)
2. เมืองสาเกตุนคร (จังหวัดร้อยเอ็ด)
3. เมืองมรุกขนคร (เมืองธาตุพนม-เมืองป่าไม้รวก)
4. เมืองอินทปัฐนคร (เมืองนครพนมเปญ)

เบ็ญจบุรพาแห่งชมพูทวีปนั้น เมืองสาเกตุนครเป็นเมืองใหญ่ อยู่ศูนย์กลางเมืองขึ้นใหญ่น้อยทั้งหลายตามหนังสืออักษรไทยน้อยของท่านเจ้าคุณพระพนมเจดียนุรักษ์ มีที่พอจะสันนิษฐานเกี่ยวกับเมืองร้อยเอ็ดอยู่ 3 แห่ง

เมืองสาเกตุ.....ประตู (ตกขาดลบคำว่า “นคร 101”)

เมือง.....นคร.....ประตู (ตกคำว่า “สาเกตุกับ 101”)

เมือง.....101.....(ตกคำว่า “สาเกตุนคร”)

สรุปแล้วอ่านได้ความว่า เมือง สาเกตุนคร 101 ประตู (101 อ่านว่าสิบเอ็ด)

ตามตำนานอุรังคธาตุมีตัวอักษรเขียน(จาร) เมือง 101 เกือบทุกแห่งจึงได้กลายมาเป็นต้นเทวีและทำวสังขวิข ราชโอรส ไปอยู่เมืองลา (อยู่แขวงเมืองเวียงคุก ตรงข้ามห้วยเก่าคดเก่าเลี้ยว อาศัยอยู่กับนางอินทร์สวรรค์ ลงจอด บางแห่งว่านางอินทร์แปง (นางอินทร์แปง เป็นราชเทวีของพระเจ้าบุริจันทร์อ้วยล้วย) ตั้งแต่สมัยพระเจ้ากุลุนทะจนถึงสมัยพระเจ้านริยวงศาธรรมิกราชนั้น มีเมืองขึ้นอยู่ 11 เมือง มีทางเข้า 11 ประตู สาเกตุนคร (เมืองร้อยเอ็ด) จึงมีเมืองขึ้นปรากฏตามภูมิภาคใกล้เคียง ที่มีชื่อปรากฏอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ คือ

1. เมืองเชียงเหียน (อยู่จังหวัดมหาสารคาม)
2. เมืองสีแก้ว (บ้านสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด)
3. เมืองฟ้าแดด (บ้านฟ้าแดดสูงยาง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์)
4. เมืองเปลือย (บ้านเมืองเปลือย อำเภอเมืองร้อยเอ็ด)
5. เมืองทอง (บ้านเมืองทอง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด)
6. เมืองหงษ์ (บ้านเมืองหงษ์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด)
7. เมืองบัว (บ้านเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด)
8. เมืองคอง (อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด)
9. เมืองเชียงขวาง (บ้านจาน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด)
10. เมืองเชียงดี (บ้านหัวโนน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด)
11. เมืองไผ่ (บ้านเมืองไผ่ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด)

ประตูเมือง 11 ประตู ของสาเกตุนคร มีดังนี้

ด้านทิศเหนือ	คือ ประตูเมืองฟ้าแดด เมืองสีแก้ว เมืองเชียงเหียน
ด้านทิศตะวันตก	คือ ประตูเมืองเปลือย เมืองทอง เมืองหงษ์
ด้านทิศใต้	คือ ประตูเมืองบัว เมืองคอง
ด้านทิศตะวันออก	คือ ประตูเมืองเชียงขวาง เมืองเชียงดี เมืองไผ

อาณาจักรกุลนทะจึงเป็นอาณาจักรที่มีการปกครองและรัฐประศาสนศาสตร์แตกต่างกับ อาณาจักรอื่น ๆ เพราะมีเส้นทางเข้าสู่เมืองหลวง 11 ทาง ซึ่งเป็นของแต่ละเมืองขึ้นสร้างตรงไปยังสาเกตุนคร และมีทางเข้า 11 ประตู มีรหัสควบคุมการเข้าเมือง เข้าใจว่าสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ก็เป็นชื่อภาษาขอม มีคำกลอนโบราณบทหนึ่งทีกล่าวถึงสาเกตุนครว่า “เมืองสิบเอ็ดผักตู่ สิบแปดป่องเอี่ยม ชาวแก้วแม่ขันได” ทั้งนี้ เพราะได้มีการสร้างวิหารสูง 6 ชั้นขึ้นที่กลางเมือง กลางบึงพลาญชัย ให้มีบันไดถึง 29 ชั้น มีหน้าต่าง 18 ช่อง และมีประตู 11 ช่อง (โบราณเขียนเป็น 101)

สมัยผาแดง อาณาจักรกุลนทะ อันมีเมืองสาเกตุนครเป็นเมืองหลวง เริ่มเสื่อมอำนาจลงจนกระทั่งเสียเมือง พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชถูกสำเร็จโทษ นางรัตนเทวี และท้าวสังขวิขราชโอรส และท้าวทางโงง หนีไปอยู่เมืองเวียงคุกแขวงเมืองเวียงจันทร์อาณาจักรกุลนทะและ สาเกตุนครก็ถึงกาลวิบัติล่มจม

ตำนานท้าวผาแดงนั้นจึงไม่มีชื่อเมืองหลายเมืองของอาณาจักรกุลนทะไปปรากฏอยู่ในตำนานท้าวผาแดง คงมีแต่เมืองเชียงเหียน เมืองสีแก้ว เมืองฟ้าแดด เท่านั้นที่ปรากฏอยู่ในตำนานท้าวผาแดงนางไอ่ ตอนหนึ่งว่า บั้งไฟชนาคมหีมาของพระยาขอมตกลงมาจนกลายเป็นบึงพลาญชัย

ตามประวัติศาสตร์นั้นขอมเริ่มแผ่อำนาจเข้ามาสู่ชมพูทวีปทางภาคบูรพา ๗ ศตวรรษที่ 9-13

จากตำนานท้าวผาแดงเป็นการแผ่อำนาจอิทธิพลของขอม ตามตำนานท้าวผาแดงกล่าวว่า พระยาขอมธรรมิกราชเจ้าผู้ครองนครหนองหารหลวง ได้ใช้กุศโลบายทางรัฐประศาสนศาสตร์ จัดงานมหรกรรมบุญบั้งไฟแสน โดยมีนางไอ่ราชบุตรเป็นรางวัลเดิมพัน อันเป็นสาเหตุแห่งการขัดกันอย่างรุนแรงระหว่างท้าวผาแดงแห่งอาณาจักรผาโงง (เมืองผาโงงเป็นเมืองเก่าอยู่แขวงอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์) กับท้าวพังคี่แห่งอาณาจักรศรีสัตตนาค จนเกิดเป็นสงครามซึ่งนางไอ่เช่นเดียวกับสงครามซึ่งนางสีดาในเรื่องรามเกียรติ์ (เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องผาแดง นางไอ่ ได้มาจากฉบับโบราณของจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งท่านเจ้าคุณพระอริยานุวัตรวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคามเป็นผู้แปล)

เมืองสาเกตุนครแห่งอาณาจักรกุลนทะ กับเมืองขึ้นอีก 8 เมือง (เว้าเมืองเชียงเหียน เมืองสีแก้ว เมืองฟ้าแดด) ในตำนานไม่ปรากฏว่าไปร่วมงานมหรกรรมบุญบั้งไฟแสน พอสันนิษฐาน ได้ว่าพระยาขอมธรรมิกราชแห่งอาณาจักรหนองหารหลวง ทำลายอาณาจักรกุลนทะได้สำเร็จ เพราะปรากฏตามตำนานอุรังคธาตุว่า ท้าวศรีโคตรพระตะบอง (เจ้าขอมผู้ทรงพลัง) ได้ครองอาณาจักรโคตรบูรด้วย

เมืองมรุกขนครเป็นเมืองหลวงแห่งอาณาจักรโคตรบูร เป็นเมืองที่ตั้งอุรังคธาตุ คือพระธาตุพนมสืบต่อมานั้น เมืองธาตุพนมนั้นได้ขุดพบโบราณวัตถุ คือ รูปสมารธรรมจักรทำด้วยหินจารึกอักษร “เยธัมมา” ซึ่งมีปรากฏอยู่ในประเทศไทยเพียงสองแห่งเท่านั้น คือที่จังหวัดนครปฐม กับที่วัดหัวบึง (วัดศิลามงคล พระธาตุพนม) ท่านผู้รู้สันนิษฐานว่าพระเจ้าอโศกมหาราชคงจะส่งพระธรรมทูตพร้อมทั้งธรรมจักร (เสมาธรรมจักร) ติดตามพระบรมสารีริกธาตุไปทุกหนทุกแห่ง

ปีชาวากับม้าแม่แล (แม่เหล็ก) ตามตำนานอุรังคธาตุว่า สาเกตุนครแห่งอาณาจักรกุลนทะ มีเมืองขึ้นอยู่ 11 เมือง มีการสื่อสารและการคมนาคมดีเยี่ยม คือ ปีชาววา (ยี่สิบวา) เป็นปีที่ผีเสื้อก่องแก้วนกลอสัญญาณ ชาวสารบอเหตุการณ์ร้ายดีที่จะเข้ามาสู่นครสาเกตุนคร

ม้าแม่แล (แม่แหล) ตามตำนานเป็นม้าพลาหก (ม้าที่มีกำลังหกเท่าของม้าธรรมดา รูปร่างของม้าพลาหก เป็นอย่างไรนั้นจะไปพิจารณาดูได้ที่รูปสลักลายจุมเจียที่ฝาผนังด้านตะวันตกของเจดีย์พระธาตุพนม มีรูปม้า พลาหกติดอยู่กับลายจุมเจีย ลายจุมเจียเป็นลายเครือเถาโบราณ เคยพบเห็นแห่งเดียวที่ฝาผนังพระเจดีย์ธาตุพนม

เมื่ออาณาจักรกุสินทะ เสื่อมลงแล้ว เมืองสาเกตุนครก็กลายเป็นเมืองร้างมาช้านาน มีต้นกุ่ม (ต้นผักกุ่ม) ขึ้นรอบบึง รอบสระ รอบคูเมืองทั่วไปจนเรียกว่า “บ้านกุ่มฮ้าง” มาปรากฏเป็นเมืองร้อยเอ็ดขึ้นเมื่อมีจารย์แก้ว ทำมิด ทำทวน (ต้นตระกูลสนสีลังกูรสุวรรณชาติ-ภวภูตภนทร์-เรื่องสุวรรณ เลิศ) ยกบ้านกุ่มขึ้นเป็นเมืองร้อยเอ็ดในภายหลัง

สมัยศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์

ปี 2256 รัชเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรกษัตริย์ ไปครองเมืองจำปาศักดิ์ ทราบว่าร้อยเอ็ดเป็นเมืองร้าง จึงให้จารย์แก้วคุมครัวลาวไปประมาณ 3,000 คนเศษ มาอยู่ที่ร้อยเอ็ดครั้งแรกมาอยู่ที่บ้านทุ่ง (ปัจจุบันคืออำเภอ สุวรรณภูมิ) เรียกว่าเมืองทุ่งขึ้นกับจำปาศักดิ์

เมื่อจารย์แก้วรักษาการอยู่ที่ร้อยเอ็ดได้เพียง 7 ปี ก็ถึงแก่กรรม บุตรของจารย์แก้ว 2 คน คือทำมิดซึ่งเป็นบุตรชาย ของเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรและทำทวนซึ่งเป็นน้อง หลังจากทีพระบิดาถึงแก่กรรม เจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร ได้แต่งตั้งให้ทำมิดผู้พี่เป็นเจ้าเมือง ส่วนทำทวนเป็นอุปฮาด (ที่เรียกว่า “ทำมิด” เพราะเกิดในวันที่มีสุริยุปาท)

ทำมิดครองเมืองแทนบิดาจนถึง พ.ศ. 2306 ก็ถึงแก่กรรม ทำทวนผู้เป็นอุปฮาดก็ขึ้นครองเมืองสืบแทน ต่อมาทำมิดมีบุตรสองคน คือ ทำวเสียงและทำวสุญย์ เมื่อทำทวนครองเมืองได้สี่ปี เกิดบาดหมางโกรธเคืองกับ หลานทั้งสอง ทำวเสียงและทำวสุญย์จึงได้อพยพไปพึ่งพระบรมโพธิสมภาร สมเด็จพระบรมราชาที่ 3 แห่งกรุงศรี อยุธยา ขอกำลังมาปราบปรามทำทวน สมเด็จพระบรมราชาที่ 3 จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาพรหมกับพระยากรมท่า ยกทัพลงมาพร้อมกับทำวเสียงและทำวสุญย์ เมื่อทำทวนทราบข่าว จึงหนีไปอยู่ที่บ้านกุดจอก (บ้านดง-เมืองกุดจอก อยู่ในท้องที่อำเภออาจสามารถในปัจจุบัน) กองทัพจากกรุงศรีอยุธยาจึงเข้าเมืองได้อย่างง่ายดายและได้ตั้งทำวเสียง เป็นเจ้าเมืองเมื่อพระยาพรหมกับพระยากรมท่ากลับไปยัง กรุงศรีอยุธยาแล้ว พระบาทสมเด็จพระบรมราชาที่ 3 โปรดให้กลับคืนมายังเมืองทุ่งอีกเพื่อเกลี้ยกล่อมให้ ทำทวนคืนดีกับทำวเสียงและทำวสุญย์ ตั้งแต่นั้นมาเมืองทุ่งก็ตก เป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา

ใน พ.ศ. 2315 สมัยพระเจ้าตากสินซึ่งได้ครองราชย์ ณ กรุงธนบุรีได้ประมาณ 4 ปี พระยาพรหมพระยา กรมท่า เห็นว่าเมืองทุ่ง ชัยภูมิ ไม่สมควรที่จะตั้งเมืองเพราะเป็นโนนสูงลำน้ำเซ (ลำน้ำเสียว ในปัจจุบัน) น้ำไหลแรง เสาะตลิ่งพัง จะไม่ถาวรต่อไปจึงปรึกษาทำวเสียงและทำวสุญย์ และเห็นพ้องกันว่า ตำบลดงทำวสารห่างจากเมือง ทุ่งราว 100 เส้น เป็นเมืองเก่ามีชัยภูมิดี (จากประวัติที่กล่าวตอนนี้จะเห็นว่าท้องที่ที่กำลังกล่าวถึงเคยเป็นเมืองร้าง มาก่อน) จึงมีใบบอกไปยังกรุงธนบุรี ขอตั้งเมืองดงทำวสารเป็นเมืองสุวรรณภูมิตั้งแต่นั้นมา ในการสร้างบ้านเมือง สุวรรณภูมิหรือศรีภูมินี้ ได้สร้างหลักเมืองและวัดทั้งสองวัด)

ต่อมาในราว พ.ศ. 2318 ทำทวนซึ่งหนีไปอยู่ ณ บ้านกุดจอก ได้เข้าเฝ้าพระยาพรหมและพระยากรม ท่า พระยาทั้งสองเห็นว่าทำทวนมีผู้คนบ่าวไพร่มาก จึงมีใบบอกไปยังกรุงธนบุรี ขอยกบ้านกุ่มขึ้นเป็นเมืองร้อยเอ็ด และตั้งทำทวนเป็นเจ้าเมือง ขอขึ้นกับกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งทำทวนเป็น พระยาขัติยวงษา เป็นเจ้าเมืองร้อยเอ็ด ส่วนเมืองสุวรรณภูมิ ได้ตั้งทำวโอบุตร ทำวเสียงเป็นพระยารัตนวงศา เจ้าเมืองสุวรรณภูมิ

ตามประวัติที่ค้นพบแสดงว่าร้อยเอ็ดเป็นเมืองขอมมาแต่ก่อน เพราะมีเทวสถานซึ่งเรียกกันว่า “กู” และ ร้อยเอ็ดเคยทำสงครามกับเมืองอื่น ๆ หลายครั้ง เช่น เมื่อ พ.ศ. 2368 เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์เป็นกบฏต่อกรุงเทพฯ ยกทัพมาตีกรุงกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด สุวรรณภูมิ จนถึงนครราชสีมา ในที่สุดกองทัพเจ้าอนุวงศ์ก็ถูกตีพ่ายกลับไป

พ.ศ. 2325 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี แห่งใหม่ ทำให้เมืองร้อยเอ็ดและบรรดาหัวเมืองอีสานล้วนต้องขึ้นตรงต่อกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนเมืองร้อยเอ็ดก็ได้มี พัฒนาการอย่างต่อเนื่องจนมีฐานะทางการเมืองและความสำคัญเหนือเมืองสุวรรณภูมิในเวลาต่อมา

พ.ศ. 2326 พระขัติยะวงษา (ทน) ถึงแก่กรรม ท้าวสีลังบุตรคนโตได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระขัติยะวงษา เจ้าเมืองร้อยเอ็ดสืบแทน ต่อมาในปี พ.ศ. 2369 เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ เมื่อกองทัพกบฏถูกตีแตกถอยร่นกลับมา กำลังทหารจากเมืองร้อยเอ็ดได้เข้าโจมตีซ้ำเติมจนพวกกบฏแตกพ่าย พระขัติยะวงษา (สีลัง) มีความดีความชอบ ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาขัติยะวงษา

พ.ศ. 2415 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อุปราชเหง้าได้มาขอตั้งบ้านดอนสำโรงขึ้นเป็น เมืองเกษตรวิสัย และตั้งอุปราชเหง้าเป็นพระศรีเกษตรวิสัย เป็นเจ้าเมือง

พ.ศ. 2418 เกิดสงครามปราบฮ่อที่เวียงจันทน์และหนองคาย เจ้าเมืองอุบลได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้า ยกกำลังไปปราบ โดยเกณฑ์กำลังพลจากหัวเมืองตะวันออกเฉียงเหนือไปช่วยปราบกบฏ เมื่อกองทัพยกมาถึงเมือง ร้อยเอ็ด พระขัติยะวงษา (สาร) และราชวงศ์ (เสื่อ) ได้สมทบกำลังไปปราบฮ่อด้วย เมื่อเสร็จศึก ราชวงศ์ (เสื่อ) ได้รับแต่งตั้งเป็นพระขัติยะวงษาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครองในระบบ มณฑลเทศาภิบาล จึงให้รวมหัวเมืองอีสานเข้าด้วยกัน แล้วแบ่งออกเป็น 4 กองใหญ่ แต่ละกองมีข้าหลวงกำกับ การปกครองกองละ 1 คน และมีข้าหลวงใหญ่กำกับราชการอีกชั้นหนึ่งอยู่ที่เมืองจำปาศักดิ์ กองใหญ่ทั้ง 4 กอง ได้แก่ หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ หัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ และหัวเมืองลาวฝ่ายกลาง เมืองร้อยเอ็ดเป็นหัวเมืองเอกในจำนวน 12 เมืองของหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ มีศูนย์การบริหารหัว เมืองอยู่ที่เมืองอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2437 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้ตรา ระบบการปกครองเทศาภิบาลขึ้นใช้ปกครองส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ หัวเมืองลาวกาวจึงเปลี่ยนฐานะเป็นมณฑล ลาวกาว ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ และมณฑลอีสานตามลำดับ

พ.ศ. 2420 ตั้งบ้านโป่งขึ้นเป็นเมืองพนมไพร แคนมฤค ให้เลื่อนหลวงรักษาวงศา (บุญตา) เป็นพระยา ดำรงฤทธิไกร เป็นเจ้าเมือง ตั้งบ้านเมืองเสื่อเป็นเมืองพยัคฆภูมิพิสัย ให้ท้าวขัติยะเป็นเจ้าเมือง

พ.ศ. 2425 ตั้งเมืองหงษ์เป็นเมืองจตุรพักตรพิมาน ให้หลวงพรหมพิทักษ์เป็นเจ้าเมืองในสมัยต่อมา เมืองร้อยเอ็ดได้อยู่ในมณฑลอีสานแต่เนื่องจากร้อยเอ็ดเป็นเมืองที่เจริญมานานและมีความสำคัญ จึงเปลี่ยนจาก มณฑลอีสานเป็นมณฑลร้อยเอ็ด หลังจากนั้นจึงได้ตั้งเป็นจังหวัดร้อยเอ็ดและเมืองต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วยุบเป็น อำเภอขึ้นกับจังหวัดร้อยเอ็ดในปี

ในปี พ.ศ. 2450 เมืองร้อยเอ็ดได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นบริเวณร้อยเอ็ด โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 เมือง คือเมืองร้อยเอ็ด เมืองสุวรรณภูมิ เมืองมหาสารคาม เมืองกมลาไสย และเมืองกาฬสินธุ์

ในปี พ.ศ. 2453 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงเห็นด้วยกับ ข้อเสนอของเทศาภิบาลข้าหลวงมณฑลอีสานว่า ควรแยกมณฑลอีสานออกเป็น 2 มณฑล คือ มณฑลอุบลราชธานี และมณฑลร้อยเอ็ด พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เป็นไปตามที่เสนอ มณฑล ร้อยเอ็ดจึงมีเขตปกครอง 3 จังหวัดคือ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์

พ.ศ. 2465 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้รวมมณฑลร้อยเอ็ด มณฑลอุบล และมณฑลอุดร เป็นภาคเรียกว่า ภาคอีสาน มีอุปราชประจำภาคอยู่ที่เมืองอุดรธานี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2468 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกภาคอีสาน แล้วปรับเปลี่ยนเป็นการปกครองระบบมณฑลตามเดิม ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2469 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ ยุบมณฑลร้อยเอ็ด มณฑลอุบล และมณฑลอุดร แล้วให้เปลี่ยนชื่อเป็นจังหวัด ขึ้นต่อมณฑลนครราชสีมา

ระหว่างปี พ.ศ. 2445-2455 ได้เกิดกบฏผีบุญขึ้นในจังหวัดร้อยเอ็ดอันมีสาเหตุมาจากการยกเลิกการ ปกครองแบบดั้งเดิม โดยยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมือง แล้วแต่งตั้งข้าราชการจากส่วนกลางไปปกครอง ทำให้เกิดการ ต่อต้านจากกลุ่มเจ้าเมืองเดิมและทายาท กบฏผีบุญเกิดขึ้นจากการมีผู้อ้างตัวเป็นผู้พิเศษตามท้องถิ่นต่าง ๆ ในภาค อีสาน ในที่สุดก็ถูกทหารปราบได้ราบคาบ

ในปี พ.ศ. 2469 อำมาตย์เอกพระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง จันทรางศุ) ข้าหลวงจังหวัดร้อยเอ็ดเห็นว่า บึงพลาญชัย (เดิมใช้ว่าบึงพระลานชัย) ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางเมืองร้อยเอ็ดต้นเขิน ถ้าปล่อยให้บึงแห้งก็จะหมดสภาพไป จึงได้ชักชวนชาวบ้านจากทุกอำเภอมาขุดลอกบึงเพื่อให้มีน้ำขังอยู่ได้ตลอดปี ได้ดำเนินการขุดลอกบึงทั้งกลางวัน และกลางคืนอยู่ 2 ปี มีชาวบ้านมาร่วมขุดลอกบึงถึง 40,000 คน นับว่าเป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของไทยที่ควร จารึกไว้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลานไทยต่อไปชั่วกาลนาน ต่อมาก็ได้มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนเป็น มรดกที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ดมาตราบเท่าทุกวันนี้

สภาพทั่วไป สภาพเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดร้อยเอ็ด

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างละติจูดที่ 15 องศา 24 ลิปดาเหนือ ถึง 16 องศา 19 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 103 องศา 16 ลิปดาตะวันออก ถึง 104 องศา 21 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 512 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 8,299.46 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,187,156 ไร่ มีเขตแดนติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ หลายจังหวัดดังนี้

ทิศเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ จรดจังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จรดจังหวัดมุกดาหาร

ทิศใต้ จรดจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ จรดจังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันออก จรดจังหวัดยโสธร

ทิศตะวันตก จรดจังหวัดมหาสารคาม

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 130-160 เมตร มีภูเขาทางตอนเหนือ ตอนกลางเป็นที่ราบลูกคลื่น ตอนใต้เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำมูล และเป็นที่ราบที่เรียกว่าแอ่งกระทะซึ่งเรียกว่า พุงกุลา ร่องไห ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุม 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตน์ และอำเภอโพธิ์ทราย คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 986,000 ไร่ หรือประมาณ 1 ใน 5 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดร้อยเอ็ดได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพ ภูมิอากาศอยู่ในประเภทฝนเมืองร้อน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,196.8 ลูกบาศก์มิลลิเมตร ฝนตกชุกในเดือนมิถุนายน ถึงกันยายน อากาศร้อนแห้งแล้งในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน

1.4 การบริหารและการปกครอง

จังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งการปกครองออกเป็น 20 อำเภอ 193 ตำบล 2,412 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 17 แห่ง (เทศบาลเมือง 1 แห่ง และเทศบาล ตำบล 16 แห่ง) และองค์การบริหารส่วนตำบล 186 แห่ง

1. อำเภอเมืองร้อยเอ็ด	11. อำเภอสุวรรณภูมิ
2. อำเภอเกษตรวิสัย	12. อำเภอเมืองสรวง
3. อำเภอปทุมรัตต์	13. อำเภอโพนทราย
4. อำเภอจตุรพักตรพิมาน	14. อำเภออาจสามารถ
5. อำเภอธวัชบุรี	15. อำเภอเมยวดี
6. อำเภอพนมไพร	16. อำเภอศรีสมเด็จ
7. อำเภอโพนทอง	17. อำเภอจังหาร
8. อำเภอโพธิ์ชัย	18. อำเภอเชียงขวัญ
9. อำเภอหนองพอก	19. อำเภอหนองฮี
10. อำเภอเสลภูมิ	20. อำเภอทุ่งเขาหลวง

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,310,259 คน แยกเป็นชาย 654,508 หญิง 655,751 คน โดยมีอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 149,059 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเสลภูมิมีจำนวน 114,635 คน และอำเภอสุวรรณภูมิ มีจำนวน 113,344 คน สำหรับอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอจังหาร โดยมีอัตราความหนาแน่น 295 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด มีอัตราความหนาแน่น 240 คนต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอเชียงขวัญมีอัตราความหนาแน่น 215 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยอัตราความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของจังหวัดอยู่ในระดับ 158 คนต่อตารางกิโลเมตร

โดยประชากรมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

- **กลุ่มไทย-ลาว** เป็นกลุ่มชนพื้นเมืองเดิม อาศัยทั่วไปในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- **กลุ่มไทย-เขมร** เป็นคนที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด แต่มีบรรพบุรุษที่มีเชื้อสายเขมร อยู่ในอำเภอสุวรรณภูมิ และเกษตรวิสัย
- **กลุ่มไทย-ส่วย** เป็นคนที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีเชื้อสายเป็นชาวส่วยหรือกวย อยู่บริเวณอำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอโพนทราย ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
- **กลุ่มภูไทหรือผู้ไทย** เป็นกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในอำเภอเมยวดี หนองพอก ซึ่งติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ ยโสธร และมุกดาหาร
- **กลุ่มไทย้อ** เป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายมาจากแขวงคำมวน ประเทศลาว อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพธิ์ชัย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนอพยพเข้ามาอาศัยในจังหวัดร้อยเอ็ดในภายหลัง ได้แก่ กลุ่มไทย-จีน

กลุ่มไทย-ยวน กลุ่มไทย-แขก

1.5 การศึกษา

การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ริเริ่มอย่างแบบตะวันตกนั้นได้เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2453 โดยพระครูอดุลยศีลพรต เจ้าอาวาสวัดศรีมงคล (ปัจจุบันคือวัดสระทอง) อำเภอเมืองร้อยเอ็ด ตรงกับช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มขยายการศึกษาไปสู่หัวเมืองต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2454 รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้ราชบุรุษจันทร์มาเปิดโรงเรียนอย่างเป็นทางการที่วัดศรีมงคลโดยได้ตั้งชื่อว่า **โรงเรียนวัดศรีมงคล** ปลาย พ.ศ. 2456 จึงได้ย้ายมาทำการสอนที่อาคารที่ว่าการอำเภอเก่าริมคูเมือง พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อเป็น **โรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ด** และตั้งเป็นโรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ด (ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์) ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนซึ่งเป็นโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย

เนื่องจากโรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ดเปิดสอนเฉพาะนักเรียนชาย จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนประจำมณฑลหญิงขึ้นในปี พ.ศ. 2462 โดยได้แยกออกมาทำการเรียนการสอนบริเวณนอกคูเมืองทางทิศใต้ ซึ่งปัจจุบันคือ

โรงเรียนสตรีศึกษา ต่อมารัฐก็ได้พยายามส่งเสริมการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากขึ้น โดยได้จัดตั้งโรงเรียนวิสามนัญ ประจำอำเภอจนครบทุกอำเภอในปี พ.ศ. 2513 จนกระทั่งปัจจุบันจังหวัดร้อยเอ็ดมีการจัดการศึกษาในทุกระดับ การศึกษาทั้งระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับอุดมศึกษา

- มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
- มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาเขตร้อยเอ็ด

1.6 เอกลักษณ์ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ตราประจำจังหวัด : เป็นรูปศาลหลักเมืองประดิษฐาน ณ กลางบึงพลาญชัยเบื้องหลังเป็นรูปพระมหาเจดีย์ชัยมงคล โดยมีกรอบวงกลมเป็นรูปรวงข้าวล้อมรอบ

- ดอกไม้ประจำจังหวัด : อินทนิลบก
- เครื่องดนตรีประจำจังหวัด : โหวด
- คำขวัญประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

สิบเอ็ดประตูเมืองงาม เรืองนามพระสูงใหญ่ ผ้าไหมสาเกต บุญผะเหวดประเพณี มหาเจดีย์ชัยมงคล งามน่ายลบึงพลาญชัย เขตกว้างไกลโลกสี่ขาข้าวหอมมะลิ

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดร้อยเอ็ด

บึงพลาญชัย

บึงพลาญชัยตั้งอยู่ในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด มีเกาะกลางบึงขนาดใหญ่เนื้อที่ประมาณ 2 แสนตารางเมตร เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกายของประชาชนที่สวยงามไม่แพ้ต่างประเทศ ตกแต่งด้วยสวนดอกไม้สวยงาม และพันธุ์ไม้ยืนต้นใหญ่ให้ร่มรื่น เย็นสบาย มีพระพุทธรูปโคตมศาสดา สิริพัฒนาบึงพลาญชัย องค์ใหญ่ สวยงามประดิษฐานท่ามกลางสวนดอกไม้ ในบึงยังมีจระเข้ชนิดต่าง ๆ มากมายมีเรือสำหรับประชาชนได้พายเล่น ชมปลา และ ออกกำลังกาย ตั้งอยู่กลางเมืองร้อยเอ็ด เขตเทศบาล

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับนานาพันธุ์ ให้ความร่มรื่น จุดเด่นของสวนแห่งนี้อยู่ที่ น้ำพุบริเวณใจกลางสวน มีหอนาฬิกากลางเมืองสีขาวยุคใหม่ เป็นสวนสาธารณะกลางเมือง เชื่อมต่อกับบึงปลาญชัย ใช้เป็นสถานที่จัดงานเทศกาลและพิธีการต่าง ๆ ของจังหวัด ตั้งอยู่กลางเมืองร้อยเอ็ด เชื่อมต่อบึงปลาญชัย

ตารางที่ 1.1 : แสดงเขตการปกครอง

หน่วยการปกครอง	ครัวเรือน	ตำบล	หมู่บ้าน	อบจ.	เทศบาล	อบต.	ห่างจาก จว. (กม.)
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด	50,518	15	177	1	3	12	-
อำเภอเสลภูมิ	28,012	18	99	-	9	8	32
อำเภอธวัชบุรี	17,591	12	91	-	5	8	12
อำเภอโพนทอง	27,309	14	160	-	3	12	47
อำเภอพนมไพร	17,906	13	143	-	2	12	64
อำเภออาจสามารถ	17,346	10	135	-	1	10	34
อำเภอสุวรรณภูมิ	29,037	15	157	-	4	12	52
อำเภอเกษตรวิสัย	25,542	13	151	-	3	12	48
อำเภอจตุรพักตรพิมาน	19,499	12	66	-	7	6	26
อำเภอหนองพอก	16,270	9	100	-	2	8	73
อำเภอเมยวดี	5,560	4	-	-	4	-	72
อำเภอโพธิ์ชัย	13,750	9	66	-	4	6	53
อำเภอจังหาร	12,308	8	43	-	4	4	10
อำเภอปทุมรัตต์	12,742	8	89	-	1	8	76
อำเภอเมืองสรวง	5,667	5	-	-	4	-	26
อำเภอพนทราย	6,037	5	43	-	1	4	82
อำเภอศรีสมเด็จ	9,323	8	82	-	-	8	27
อำเภอเชียงขวัญ	6,856	6	66	-	-	6	12
อำเภอหนองฮี	5,701	4	37	-	1	3	78
อำเภอทุ่งเขาหลวง	5,401	5	51	-	-	5	26
รวม	332,375	193	1,756	1	58	144	840

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด

หมายเลขโทรศัพท์ที่สำคัญ

ที่ว่าการอำเภอ	โทร. 04351 1689
โรงพยาบาลร้อยเอ็ด	โทร. 04351 1336
เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด	โทร. 0 4351 1222, 0 4351 1420
ประชาสัมพันธ์จังหวัด	โทร. 0 4351 5374, 0 4352 7117
สถานีตำรวจภูธร	โทร. 0 4351 1766, 191, 0 4351 3536, 0 4351 1984
สถานีขนส่ง	โทร. 0 4351 1939
ตำรวจท่องเที่ยว	โทร. 1155, 0 4323 6937-8
ท่าอากาศยาน	โทร. 0 4351 8254, 004351 8255

โรงแรมในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับที่	ส่วนราชการ (ชื่อโรงแรม ที่พัก)	หมายเลขโทรศัพท์
1	โรงแรมร้อยเอ็ดซิตี	0-4352-0387, 0-4352-0401
2	โรงแรมไหมไทยร้อยเอ็ด	0-4351-1038, 0-4351-1136
3	โรงแรมสาเกตุนคร	0-4351-1741, 0-4351-1937
4	โรงแรมเพชรรัตนการ์เด้นท์	0-4351-9008-9, 0-4351-9000
5	โรงแรมแคนคำ	0-4352-0044
6	โรงแรมบัวทอง	0-4351-1142
7	โรงแรมศิริมิตร	0-4351-1026
8	โรงแรม 99(บังกะโล 99)	0-4351-1035, 0-4351-3985-6
9	โรงแรมสายทิพย์	0-4351-4028, 0-4351-1742
10	โรงแรมแพรทอง	0-4351-1127
11	โรงแรมบรรจง	0-4351-1137
12	โรงแรมร่มอินทนิล ปาร์ค	0-4351-6111, 0-4352-3444
13	โรงแรมธนินทร กรีนปาร์ค	0-4351-6660
14	โรงแรมวันโอวันคลาสสิกอินน์	0-4352-5461-2
15	พลอยชมพูพาร์ตเมนท์	0-4352-0502
16	โรงแรมมายเฮาส์	0-4351-1514
17	แพริย์ โฮเต็ล	0-4352-0175
18	นพรัตน์ แมนชั่น	0-4352-3170-1
19	โรสโฮเต็ล	0-4352-2546
20	โรงแรมปทุมรัตน์	0-4351-5377
21	พรรณณัญญา รีสอร์ท	0-4351-3822
22	โรงแรมโกลเด้นเฮาส์	0-4351-2173

สถานีวิทยุกระจายเสียง

ลำดับที่	ส่วนราชการ / สถานีวิทยุ	หมายเลขโทรศัพท์
1	สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพ ภาคที่ 2	0-4351-1855
2	สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. จังหวัด	0-4352-5020, 0-4351-5111
3	สถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจภูธร ภาค 4	0-4351-2755
4	สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประมง	0-4356-9273-4
5	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย	0-4351-1769
6	สถานีวิทยุกระจายเสียง จส.3 ร้อยเอ็ด	0-4351-1635

ธนาคารในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ส่วนราชการ / ชื่อธนาคาร	หมายเลขโทรศัพท์
1	ธนาคารกรุงไทย	0-4351-5135
2	ธนาคารกสิกรไทย - สาขาร้อยเอ็ด - สาขานนทเวาภิบาล	0-4351-1236, 0-4351-3020-2
3	ธนาคารทหารไทย	0-4351-1612
4	ธนาคารนครหลวงไทย	0-4351-3520
5	ธนาคารมหานคร	0-4351-1111
6	ธนาคารศรีนคร	0-4351-5590-2
7	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	0-4351-1515-6
8	ธนาคารอาคารสงเคราะห์	0-4351-4908
9	ธนาคารไทยพาณิชย์	0-4351-1284
10	ธนาคารกรุงเทพ - สาขาร้อยเอ็ด, ฝ่ายสินเชื่อ - สาขาย่อยถนนราชการดำเนิน	0-4351-1093, 0-4351-2502 0-4351-4859
11	ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธ.ก.ส.)	0-4352-0421
12	ธนาคารออมสิน	0-4352-0342
13	ธนาคารเอเชีย	0-4351-5850, 0-4351-5851

โรงพยาบาลในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับที่	ส่วนราชการ / ชื่อโรงพยาบาล	เบอร์โทรศัพท์
1	โรงพยาบาลกรุงเทพจรีเวช	0-4350-7111
2	โรงพยาบาลร้อยเอ็ดธนบุรี	0-4352-7191, 5262-5867
3	โรงพยาบาลร้อยเอ็ด	0-4351-8200
4	โรงพยาบาลเกษตรวิสัย	0-4358-9074
5	โรงพยาบาลจตุรพัตรพิमान	0-4358-1073
6	โรงพยาบาลธวัชบุรี	0-4359-4781
7	โรงพยาบาลปทุมรัตน์	0-4358-7073
8	โรงพยาบาลพนมไพร	0-4359-1321-2
9	โรงพยาบาลโพธิ์ชัย	0-4356-5073
10	โรงพยาบาลโพนทราย	0-4359-5073
11	โรงพยาบาลโพนทอง	0-4357-1321-2
12	โรงพยาบาลเมยวดี	0-4357-7073
13	โรงพยาบาลเมืองสรวง	0-4359-7073-4
14	โรงพยาบาลสุวรรณภูมิ	0-4358-1322
15	โรงพยาบาลเสลภูมิ	0-4355-1388-3
16	โรงพยาบาลหนองพอก	0-4357-9073-4
17	โรงพยาบาลอาจสามารถ	0-4359-9074